

Panská sídla na Těšínsku Siedziby szlacheckie na Śląsku Cieszyńskim

Slavnostní zahájení výstavy
6. září 2011 v 17 h
Výstava potrvá do 20. listopadu 2011

Uroczyste otwarcie wystawy
odbędzie się 6 września 2011 r. o godz. 17
Wystawa potrwa do 20 listopada 2011 r.

Výstavní síň Muzea Těšínska v Českém Těšíně
Sala wystaw Muzeum Těšínska w Czeskim Cieszynie

Pražská 3/14, 737 01 Český Těšín, tel: 558 761 221, e-mail: cesky_tesin@muzeumct.cz

Otevřeno: po–pá 8–12 h 12:30–16:30 h / godziny otwarcia: pon.–piąt. 8–12 godz. 12:30–16:30 godz.

EVROPSKÁ UNIE
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
PŘEKRAČUJEME HRANICE

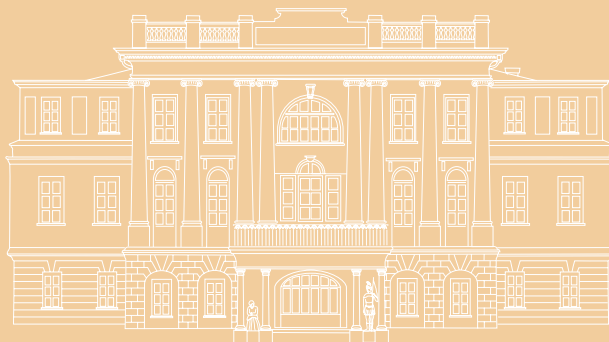

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PRZEKRAČAMY GRANICE

Dvě města – jedna tradice / Dwa miasta – jedna tradycja.

Projekt je spolufinancován Evropskou unií z prostředků ERDF prostřednictvím Euroregionu TS – ŚC.
Projekt dofinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach ERDF za pośrednictwem Euroregionu TS – ŚC.

*S*tejně jako na jiných místech i na Těšínsku prošla panská (šlechtická) sídla četnými historickými změnami. Jen málo z nich si zachovalo nezměněný charakter panského sídla – venkovského zámku nebo městské palácové stavby. Měnili se jejich majitelé, přicházely společenské zvraty, ne jeden vzestup vystřídal strmý pád.

Řada objektů zanikla, mnohé byly upraveny, některé úplně přestavěny pro změněné společenské potřeby. Vedle těch, které se vyšvihly do horních pater společenského zájmu a dále sloužily svým majitelům jako místo rodinného života a společenské reprezentace, se do dnešních dnů dochovala také část těch, které se proměnily ve správní a administrativní centrum panství nebo jinak sloužily novodobému podnikání svých majitelů.

Na přelomu 19. a 20. století stálo na Těšínsku (v části spadající do dnešní ČR) více jak 40 takových staveb. V průběhu 20. století, zejména v jeho druhé polovině, mnohé z nich nenávratně zanikly. Byly zbořeny, poškodila je důlní nebo průmyslová činnost, zmizely pod hladinou přehrady. Do současnosti se jich dochovalo 18, 26 zcela zaniklo, z jednoho jsou ruiny. Mnohé dále chátrají...

*P*odobně jak gdzie indziej, również na Śląsku Cieszyńskim siedziby szlacheckie ulegały licznym przeobrażeniom historycznym. Zmieniali się ich właściciele, uzależnione były od przemian społecznych, nierzadko po okresie prosperity następował gwałtowny upadek. Tylko nieliczne budowle zachowały swój pierwotny charakter siedziby szlacheckiej – wiejskiego dworu, zamku lub miejskiego pałacu.

Cały szereg obiektów zanikło w zupełności, wiele zostało przebudowanych, niektóre dostosowano do innych potrzeb społecznych. Obok tych, które spełniały wyższe wymagania swoich właścicieli i dalej służyły im jako centrum życia rodzinnego oraz społecznego, zachowała się do dzisiaj także część tych, które zamieniono w centrum zarządzania i administracji dóbr lub w inny sposób służyły w prowadzeniu interesów swoim właścicielem.

Na przełomie XIX i XX wieku na Śląsku Cieszyńskim (w części należącej w chwili obecnej do Republiki Czeskiej) istniało ponad czterdzieści takich obiektów. W XX wieku, zwłaszcza w jego drugiej połowie, wiele z nich nieodwracalnie zanikło. Zostały wyburzone, zniszczone przez szkody górnicze lub działalność przemysłową, zniknęły pod wodami zbiorników wodnych. Do czasów dzisiejszych przetrwało osiemnaście, dwadzieścia sześć całkowicie zaniknęło, jeden zachował się jako ruina. Wiele nadal podupada...

PhDr. Jiřina Pavlíková